

MUNKKINIEMEN ROTARYKLUBI

Vuosijuhlaesitelmä 18.8.2016

Jorma Rytönen

Rotaryn kasvu yhden miehen unelmasta maailmanlaajuiseksi palvelujärjestöksi on hämmästyttävä menestystarina. Sen päähenkilö on Paul Harris, amerikkalainen lakimies ja asianajaja, ensimmäisen rotaryklubin ideoija ja rotaryn aatteellisen suunnan keskeinen viitoittaja.

Paul Percy Harris syntyi 19.4.1868 Racinessa Wisconsinin osavaltiossa noin 100 kilometriä Chicagosta pohjoiseen. Hänet lähetettiin kuitenkin jo 3-vuotiaana isänpuoleisten, melko iäkkäiden isovanhempiensa hoitoon Vermontiin, Wallingfordin parin tuhannen asukkaan pikkukaupunkiin. Tätä lapsuutensa ja nuoruutensa kotiseutua, ”Uuden Englannin laaksoaan”, hän myöhemmin kaihoisasti muisteli. Ympäröivä mahtava luonto, pienen paikkakunnan rauhallinen elämänrytmi ja siellä vallitseva voimakas uskonnollisuus sekä ihmisten läheiset suhteet ja avuliaisuus merkitsivät hänelle paljon.

Oppikoulunsa Paul Harris kävi lähikaupunkien kouluissa. Vilkas ja aloitteellinen koulupoika kun oli, hänen kerrotaan mielellään keksineen erilaisia kepposia ja pinnananneen joskus tunneiltakin. Jotain tällaista kai oli takana, kun hänet erotettiin arvostetusta Black River Academystä jo muutaman viikon kuluttua. Yhdysvaltain myöhempi presidentti Calvin Coolidge

tuli koulun oppilaaksi vain vähän myöhemmin, joten koulutovereita heistä ei tullut, mutta alumniluettelossaan koulu toki mainitsee sekä Paul Harrisin että Calvin Coolidgen.

Myös Vermontin yliopistosta Burlingtonissa Paul Harris erotettiin jo ensimmäisen lukukauden lopussa jonkinlaisen salaseura-jupakan yhteydessä. Hän sanoi myöhemmin arvoituksellisesti, että hän tosin oli syytön siihen rikkomukseen, josta häntä syytettiin, mutta erottaminen oli silti oikeutettu. Vastoinkäyminen ei sentään katkaissut hänen opintietään. Opiskeltuaan kevätlukukauden yksityisesti hän jatkoi opintojaan ensin Princetonin ja sitten Iowan yliopistossa, missä hän suoritti juristin tutkintonsa keväällä 1891, 23-vuotiaana.

Paul Harris oli mitä ilmeisimmin jo nuorena varsin itsenäinen ja omaperäisesti ajatteleva henkilö. Tätä osoittanee sekin, että juristiksi valmistuttuaan hän ei ensin ollenkaan hakeutunut lakimiesuralle, vaan vietti seuraavat liki viisi vuotta kiertelemällä eri puolilla Amerikkaa, alkaen Kaliforniasta ja elättäen itseään erilaisilla tilapäistöillä. Tämän ”Sturm und Drang” -vaiheen aikana hänelle epäilemättä kertyi kokemuksia ja ihmistuntemusta, joista oli hyötyä, kun

hän vihdoin 1896 asettui Chicagoon, jo miljoonakaupungiksi kasvaneeseen Keskilännen metropoliin, harjoittamaan asianajajan ammattia.

Vaikka Paul Harris alkoi menestyä lakimiehenä ihan hyvin, hänelle tuotti vaikeuksia sopeutua Chicagon liikemaailmassa vallinneeseen kovaan ja tylyyn ilmapiiriin. Hän kaipasi toimintaympäristössään nuoruutensa ihmisläheisyyttä, ihanteita ja ystävyyttä, vastapainona lakimiehen monesti karuille kokemuksille. Useiden vuosien ajan hän kypsytteli mielessään ideaa sellaisen yhdistyksen perustamisesta, johon hänen kaltaisensa nuoret yrittäjät ja liikemiehet voisivat kokoontua tapaamaan toisiaan ja keskustelemaan liikeasioista ystävällisessä ilmapiirissä, luomaan keskinäistä verkostoa vailla mitään uskonnollisia tai poliittisia rajoituksia.

Alkuvuodesta 1905 Paul Harris vihdoin toteutti aikeensa. Hän kutsui helmikuun 23. päivän illaksi koolle kolme liiketuttavaansa (hiilikauppias Silvester Schielen, kaivosinsinööri Gustavus Loehrin ja räätälimestari Hiram Shoreyn). Näille hän esitteli ajatuksensa säännöllisten tapaamisten järjestämisestä ja sai hankkeelle toisten kannatuksen. Kun kolmannessa kokoontumisessa mukaan liittyi viideskin jäsen (kirjanpainaja Harry Ruggles), syntynyt yhteenliittymä organisoitiin virallisesti Chicagon Rotaryklubiksi. Nimiehdotuksia oli useita, mutta lopulta tuli hyväksytyksi Paul Harrisin ehdotus, jossa sana ´rotary´ viittasi siihen, että kokouksia

pidettiin vuorotellen eri jäsenten toimipaikoilla.

Klubin mottona oli aluksi: ”Keskinäinen veljeys liike-elämässä”. Klubi tähtäsi siis aluksi nimenomaan liikemoraalin parantamiseen ja käytännön hyötynäkökohtien edistämiseen, kuten Paul Harris on myöhemmin itsekin myöntänyt. Veljeyden tavoite sisälsi kuitenkin myös ystävyuden ulottuvuuden, jota hän alusta alkaen oli voimakkaasti korostanut. Toinen asia on, että hän toverineen ei varmasti osannut mitenkään arvata, kuinka vahva sosiaalinen tilaus tällaiselle klubitoiminnalle oli olemassa. Klubin tunnuslause vetosi tehokkaasti nuoriin liikemiehiin ja yrittäjiin, joista hyvin monet olivat Harrisin tavoin saapuneet Chicagoon pikkukaupungeista ja pieniltä paikkakunnilta ja tunsivat olonsa yksinäiseksi. Ensimmäisen vuoden loppuun mennessä klubiin oli hyväksytty jo 30 jäsentä. Tässä vaiheessa tietysti oli hankittava myös vakinainen kokoontumispaikka.

On merkillepantavaa, että Paul Harris ei aluksi suostunut mihinkään klubin luottamustehtäviin. Epäilemättä hän luonteensa mukaisesti halusi, vailla muodollisia velvoitteita, keskittyä seuraamaan ja arvioimaan klubin toimintaa ja hahmottelemaan sen tulevaisuutta. Vasta kolmantena toimintavuotena 1907-08 hän otti vastuulleen klubipresidentin tehtävät. Hänen kaudellaan vakiintui tapa pitää kokoontumiset lounaskokouksina. Tärkeintä on kuitenkin, että tässä vaiheessa klubissa hyväksyttiin myös

kaksi toimintalinjausta, jotka tulivat antamaan suuntaa rotaryn tulevaisuudelle. .

Paul Harris oli nimittäin tullut siihen tulokseen, että pelkkä kokoontuminen ja keskustelu ei pitemmän päälle riitä toimimaan klubia koossapitävänä voimana. Jäsenten välinen toveruus ja ystävyys olisi suunnattava myös klubin ulkopuolelle. Se olisi nähtävä tilaisuutena ympäröivässä yhteiskunnassa, välittömien liikeintressien ulkopuolellakin, ilmenevien puutteiden lievittämiseen. Hänen presidenttikaudellaan toteutettiin klubin ensimmäinen palveluprojekti, julkisen käymälän perustaminen Chicagon keskustaan. Rotaryn keskeinen ajatus: ”luoda ystävyyttä tilaisuutena palvelemiseen”, alkoi hahmottua.

Toinen tärkeä ratkaisu oli päätös uusien rotaryklubien perustamisesta. Klubissa esitettiin epäilyksiä asian suhteen, mutta Paul Harris ajoi läpi myönteisen päätöksen. San Franciscoon perustettiin rotaryklubi 1908, ja sen jälkeen niitä syntyi, aluksi Yhdysvaltoihin, niin että 1910 klubeja oli jo 16. Samana vuonna pidettiin Chicagossa ensimmäinen kansallinen konventio ja perustettiin yhteistyöorganisaatio, RI:n edeltäjä, jonka puheenjohtajaksi valittiin ilmeisen itseoikeutetusti Paul Harris. Hänen puheenjohtajakaudellaan rotary saapui Eurooppaan, kun Dubliniin, Lontooseen ja Belfastiin perustettiin rotaryklubit. Siitä eteenpäin kehitys on rotaryn voittokulun historiaa. Kun Paul Harris v. 1912 omasta pyynnöstään jätti RI:n puheenjohtajuuden, hänelle

myönnettiin elinikäinen arvonimi ”President Emeritus”.

Portlandin konventiossa, joka pidettiin Harrisin puheenjohtajakaudella v. 1911, hyväksyttiin rotaryn tunnuslauseeksi ”Service, Not Self” sekä sitä täydentämään ilmaisu ”He Profits Most Who Serves Best”. Näihin perustuen kehiteltiin rotarylle myöhemmin meidän kaikkien hyvin tuntemat neljä, nykyisin itse asiassa jo viisi palveluväylää. Myös tunnuslause muuntui myöhemmin nykyiseen asuunsa ”Service Above Self”. 2010-luvulle saakka se suomennettiin ”Palvelumieli itsekkyyden edelle”, mutta nykyinen virallinen suomennos näyttää olevan ”Palvelu itsekkyyden edelle”. Munkkiniemen rotaryklubin ”pääideologi”, kunnioitettu rotaryveli Martti Parvio pohti aikoinaan tämän tunnuksen aatteellista sisältöä. Hänen sattuva tulkintansa oli: ”Palvelumieli on asetettava oman minän yläpuolelle johtotähdeksi”.

Jäätyään vuoden 1912 jälkeen sivummalle rotarytehtävistä Paul Harris aktivoitui uudelleen 1920-luvun puolivälissä : hän matkusteli ahkerasti ympäri maailmaa, usein vaimonsa kanssa, vieraili konventioissa ja klubeissa (Suomessakin 1932) ja selvitteli kirjallisesti käsityksiään rotarysta. Aatteen jatkaessa voittokulkuaan sen lähtöajatus vähitellen laajeni, ihanteiden painotukset muuttuivat ja tavoitteet sekä menettelytavat määriteltiin mahdollisimman tarkasti. Rotary Internationalista, jonka jäseniä kaikki klubit ovat, kehittyi täsmällisesti

organisoitu keskusjärjestö, joka jo 1917 sai rinnalleen Rotary Foundationin.

Hyvät kuulijat!

Rotaryn synty 111 vuotta sitten oli mitä suurimmassa määrin Paul Harrisin idea. Hän seurasi sen kehitystä aktiivisesti kuolemaansa saakka 1947 ja tästä perspektiivistä tajusi hyvin, että rotaryn on pystyttävä joustavasti sopeutumaan toimintaympäristön muutoksiin. Hän on sanonut: ”On hyvä, että rotaryssa ei ole mitään niin pyhää, ettei siitä voida luopua parempien menettelytapojen hyväksi. Me yritämme kokeilla sopeutua muuttuvaan maailmaan. Kaikki arvokkaat ja eteenpäin vievät saavutukset rakentuvat kumulatiivisesti aikaisemmille onnistumisille ja epäonnistumisille.”

RI:n lakiasäätävä komitea seurasi kiitettävästi mainittua Paul Harrisin näkemystä, kun se tämän vuoden huhtikuussa teki mielestäni melko radikaaleja päätöksiä rotaryklubien kokouskäytännöstä ja läsnäolovaatimuksista. Tässä 500-jäsenisessä konklaavissa, missä vastaavat ehdotukset oli kolme vuotta sitten ammuttu upoksiin, päätettiin nyt, vieläpä murskaluvuin (392 – 82), että klubit voivat päättää kokoustensa

järjestämisestä sangen vapaasti, kunhan huolehtivat siitä, että kuukaudessa pidetään vähintään kaksi kokousta. Tämän lisäksi klubit saavat itse määrittellä jäsentensä läsnäoloa koskevat vaatimukset tai jopa luopua niistä kokonaan. – Näin päästään vihdoinkin eroon rotaryn kummajaisesta, muodollisesti pakottavasta läsnäolosäännöksestä, jota kukaan ei noudata! Jo tämän klubin 25-vuotisjuhlassa, 17 vuotta sitten, silloinen juhlapuhuja, rotaryveli Pekka-T. Harjola arvosteli läsnäolovaatimuksia todeten, että läsnäolon tulisi olla kunkin klubijäsenen oma moraalinen tavoite.

Maailma muuttuu ja rotarynkin on muututtava. Ylätasolla tehdyt uudet päätökset, samalla kun ne lisäävät klubien vapautta, korostavat myös sitä, että itsenäiset klubit ovat rotaryn kova ydin. Riippuu yhä enemmän klubeista itsestään, onnistutaanko rotaryn puitteissa kehittämään sellaisia vetovoimatekijöitä, jotka viime vuosisadan alun Chicagon rotaryklubin tavoin saisivat nuoremmatkin ikäpolvet innostumaan rotarytoiminnasta. – Toivotan omasta puolestani veli presidentille ja Munkkiniemen Rotaryklubille mitä parhainta menestystä alkaneena haasteellisena rotaryvuotena.

